

Programma Landelijk Gebied

Samenvatting & Leeswijzer

Inleiding

In juli 2024 hebben Gedeputeerde Staten besloten om verder te gaan met een volgende versie van het concept Zeeuws gebiedsprogramma. De basis voor het concept Zeeuws gebiedsprogramma, het Nationaal Programma Landelijk Gebied, kreeg onder het toenmalige kabinet geen vervolg. De opgaven in het landelijk gebied zijn niet verdwenen. Om die reden hebben GS destijds besloten om verder te gaan met een eigen Zeeuws programma voor het landelijk gebied: een integraal programma voor de opgaven op het gebied van natuur, water, klimaatadaptatie, zoetwaterbeschikbaarheid en volhoudbare landbouw. Het Programma Landelijk Gebied is de invulling van deze opdracht.

In de totstandkoming van het Programma is ruimte gegeven voor inspraak. Het ontwerp Programma heeft ter inzage gelegen van 21 november t/m 16 december 2025. Vervolgens is Provinciale Staten in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen mee te geven. Met de behandeling van de zienswijzen en de wensen en bedenkingen hebben GS op 9 juni 2026 het Programma Landelijk Gebied vastgesteld.

Het Programma is vastgesteld voor vier jaar. Over twee jaar zal er een evaluatie plaatsvinden en na vier jaar wordt het gehele Programma onder de loep genomen.

Programma onder de Omgevingswet

Het Programma Landelijk Gebied is een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Dat betekent dat we ervoor kiezen om dit Programma te maken. De inhoud is zelfbindend voor de Provincie.

De basis van het Programma ligt in de Zeeuwse Omgevingsvisie. Het Programma zal groeien door opgaven in het landelijk gebied stapsgewijs toe te voegen.

Door de opgaven in het landelijk gebied te combineren in één Programma, worden we gedwongen om de opgaven integraal te bekijken. Daarom zijn de opgaven voor natuur, water, klimaatadaptatie, zoetwaterbeschikbaarheid en volhoudbare landbouw in thema's ondergebracht.

Inhoud

Het Programma is opgebouwd vanuit doelen (waar willen we naartoe), opgaven (wat moeten we nog doen) en maatregelen (hoe gaan we de volgende stappen zetten).

Doelen

De doelen in het Programma zijn een combinatie van wettelijke doelen, inspanningsverplichtingen en Provinciale vastgestelde doelen. De doelen verschillen daarmee van gewicht, maar er is in dit Programma geen prioritering aangebracht.

Thema	Subthema	Termijn	Provinciaal doel
Water	Kaderrichtlijn Water	2027	Grond- en oppervlaktewater voldoen aan de KRW-doelen (goede kwantitatieve en chemische/ecologische toestand)
Natuur	Natura 2000 (VHR)		Het bereiken van een gunstige staat van instandhouding, verslechtering uitsluiten, en het bevorderen van de biodiversiteit
	Natuurnetwerk Zeeland	2027	Het realiseren van het Natuurnetwerk Zeeland (NNZ).
	Bos	2030	Het realiseren van de doelstelling van de Zeeuwse Bosvisie, namelijk de aanleg van nieuw bos.
	Groenblauwe dooradering		Streven naar 7% groenblauwe dooradering in 2030 en 10% in 2050. Stimuleren en zoeken naar meekoppelkansen.
	Agrarisch natuurbeheer	gefaseerd tot 2050	Uitbreiding van het areaal agrarisch natuurbeheer in het landelijk gebied
Stikstof	Emissie	2030	Bijdragen aan het reduceren van stikstofemissie.
	Depositie	2035	Bijdragen aan het reduceren van stikstofdepositie op Natura 2000 – gebieden.
Klimaatadaptatie	Hitte, droogte, wateroverlast en zeespiegelstijging	2050	Zeeland is in 2050 klimaatrobuust en waterbestendig.
Landbouw		continu	Volhoudbare landbouw, met bedrijfsvoering passend bij de locatie en met een verdienmodel
Verdroging/verzilting	Zoetwaterbeschikbaarheid	2050	Zeeland in 2050 weerbaar laten zijn tegen zoetwatertekorten

Opgaven

Om de opgaven in beeld te krijgen zijn analyses gemaakt van de verschillende doelen. De vraag achter deze analyses was: wat is de situatie nu en wat is er nog nodig om het doel te bereiken? Om de integraliteit te zoeken en te benadrukken, zijn de opgaven gebundeld in de volgende vier thema's:

- Groen herstelt
- Elke druppel telt dubbel
- Van grond tot gewas
- Meten is weten

De opgaven zien er per thema als volgt uit:

Thema: Groen herstelt

- Realiseren resterende opgave Natuurnetwerk Zeeland
- Verslechtering in Natura 2000-gebieden uitsluiten en stappen zetten naar een gunstige staat van instandhouding.
- 410 ha bos realiseren in 2030
- Monitoring van groenblauwe dooradering ontwikkelen
- De voorgestelde maatregelen in het ambitedocument agrarisch natuurbeheer verder uitwerken
- Investeren in de aanleg van landschapselementen, om bij te dragen aan het streven van 7% groenblauwe dooradering van het landelijk gebied in 2030 en 10% in 2050.
- Het verminderen van stikstofdepositie op de overbelaste Natura 2000-gebieden en het verminderen van de stikstofemissie Zeeland-breed om te komen tot een geborgde dalende stikstoftrend.

Thema: Elke druppel telt dubbel

- Zo goed mogelijk omgaan met het zoet water waarbij we uitgaan van wat er is en wat er valt.
- De benodigde stappen zetten per waterlichaam om aan de Kaderrichtlijn Water te voldoen. Hierbij is ook de inzet van andere beleidssectoren nodig.

Thema: Van grond tot gewas

- Het opstellen van een voedselvisie, aansluitend op de landelijke IPO-toekomstvisie en de visie van het Rijk.
- Inzet op kennis en innovatie
- Inzet op bodemverbetering, o.a. door het stimuleren van organische stofopbouw in landbouwgrond en regeneratieve landbouwpraktijken
- Stimuleren van biodiversiteit in het landelijk gebied
- Doelsturing en Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) als instrumenten voor monitoring
- Stimuleren van agrarische ketens, verlengen of verkorten. De focus ligt op eiwit- en biobased teelten.
- Stimuleren van biologische landbouw

Thema: Meten is weten

- Het realiseren van voldoende meetcapaciteit/meetnetten om goed te kunnen monitoren
- Het verder ontwikkelen van een monitoringssystematiek om het effect van maatregelen op de doelen in beeld te kunnen brengen

Uitvoering en financiering

Op basis van de opgaven zijn maatregelen geformuleerd. Deze zijn te vinden in de tabel 'maatregelen'. Hierin is ook aangegeven welke financiering er nodig is. Er is op dit moment voor veel maatregelen nog geen financiering.

Een belangrijke vervolgstap voor zowel de financiering als de uitvoering, is het ontwikkelen van gebiedspakketten. Dat betekent dat we de doelen, opgaven en maatregelen vertalen naar de gebieden. We gaan zowel bij het Rijk als in Europa op zoek naar financiering. Maar we haken ook aan bij grote projecten zoals de kerncentrale.

Zeeland-dekkende gebiedenaanpak

Met het opstellen van gebiedspakketten stellen we de gebiedenaanpak in staat om met een concreter pakket doelen, opgaven en maatregelen voor het landelijk gebied op pad te gaan. Op dit moment kent de gebiedenaanpak vijf gebieden. Er wordt gewerkt aan een Zeeland-dekkende gebiedenaanpak. Met een Zeeland-dekkende gebiedenaanpak kunnen we in heel Zeeland, maar wel gebiedsgericht, uitvoering geven aan het Programma Landelijk Gebied.

De maatregelen zijn opgenomen in onderstaande tabel. Daarin is, per thema, ook aangegeven of een maatregel al loopt en of er al financiering is.

Maatregelen

In onderstaande tabel is een overzicht van de maatregelen opgenomen. Het betreft voor een deel koplopermaatregelen, hiervoor is al financiering ontvangen en deze zijn al in uitvoering. Daarnaast zijn ook nieuwe maatregelen opgenomen waarvoor nog financiering gezocht wordt. Dit is in de laatste kolommen duidelijk gemaakt.

Verder is ook per maatregel een overzicht van de monitoring toegevoegd: hoe monitoren we de uitvoering van de maatregel. Hoe elke maatregel bijdraagt aan de doelen wordt in een apart monitoringsprogramma duidelijk gemaakt.

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
Groen herstelt	kN2	Koploper	Versterken Agrarisch Natuurbeheer	Aantal hectare aangelegd en/of beheerd	€ 4.000.000	€ 4.000.000
Groen herstelt	kN4. 1	Koploper	Aanleg Groenblauwe dooradering Reimerswaal	Onderzoeken uitgevoerd	€ 250.000	€ 250.000
Groen herstelt	kN4	Koploper	Regeling Groenblauwe dooradering	Voor (1) het aantal hectare, voor (2) het aantal erven en voor (3) de inzet van de veldcoördinatoren	€ 988.590	€ 988.590
Groen herstelt	oN1	Overig	Groenblauwe dooradering: Ontwikkelen kwantitatieve monitoring (UPLG)	Viewer en dashboard gereed	€ 0	
Groen herstelt	oN2	Overig	Agrarisch natuurbeheer: uitwerken ambitie		€ 0	
Groen herstelt	N1	Nieuw	Bos buiten NNZ	Aantal hectare bos	€ 30.000.000	€ 2.000.000
Groen herstelt	N2	Nieuw	Ecopassage	Realisatie	€ 2.000.000	
Groen herstelt	N3	Nieuw	Maatregelen PN	Onderdeel bestaande monitoring	€ 60.000.000	€ 40.000.000
Groen herstelt	N4	Nieuw	Opzetten pilot basiskwaliteit natuur	Uitvoering pilot	€ 0	
Groen herstelt	N5	Nieuw	Groenblauwe dooradering: Hoe stimuleren we en zoeken we meekoppel-kansen	Plan gereed	€ 0	

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
Groen herstelt	N6	Nieuw	Bijdrage cultuur/erfgoed aan de stikstofopgave	Bijdrage afgerond	€ 25.000	€ 25.000
Groen herstelt	N7	Nieuw	Onderzoek ADC toets voor dijkverzwaringstraject Zuid-Beveland	Onderzoek afgerond	€ 0	
Groen herstelt	N8	Nieuw	Inzet elektrisch materieel in Natura 2000-gebieden	Aantal elektrisch materieel	€ 30.000.000	
Groen herstelt	N9	Nieuw	Windsingels	Pilot uitgevoerd	€ 300.000	
Groen herstelt	N10	Nieuw	Verduurzaming industrie	Resultaat maatwerkafspraken (reductie CO2/Nox)	€ 0	
Groen herstelt	N11	Nieuw	Recreatie stikstof	Reductie stikstofemissie	€ 100.000.000	
Groen herstelt	N12	Nieuw	Zero-emissie mobiliteit	Reductie stikstofemissie	€ 15.000.000	
Groen herstelt	N13	Nieuw	Regeling aanpassen motoren mossel- en oesterkotters	Aantal mossel- en oesterkotters dat gebruik maakt van de regeling, reductie stikstofemissie	€ 8.000.000	€ 8.000.000
Groen herstelt	N14	Nieuw	Stimuleren walstroom in gemeentelijke havens	Aantal gemeentelijke havens met walstroom, reductie stikstofemissie	€ 0	
Groen herstelt	N15	Nieuw	Buitenland: samenwerking Straits Comité	N.v.t.	€ 0	
Groen herstelt	N16	Nieuw	Buitenland: samenwerking Vlaanderen	N.v.t.	€ 0	

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
Groen herstelt	N17	Nieuw	Pilot Scheepvaart	N.v.t.	€ 0	
Groen herstelt	S1	Nieuw	Verplaatsing of beëindiging gehouden dieren niet zijnde veehouderij in overleg met ondernemers		€ 50.000.000	
Groen herstelt	S2	Nieuw	Intrekken slapende vergunningen		€ 0	
Groen herstelt	S3	Nieuw	Intrekken latente ruimte in vergunningen		€ 0	
Groen herstelt	S4	Nieuw	Afromen stikstofdepositie bij intern salderen (beleidsregel intern salderen)		€ 0	
Elke druppel telt dubbel	kW4	Koploper	Stimulering regelbare drainage	Aantal bedrijven dat gebruik heeft gemaakt van de regeling	€ 2.500.000	€ 2.500.000
Elke druppel telt dubbel	kW5. 1	Koploper	Pilot Plaatsen van zoet/zout stuwen en aanpassingen systeem	Aantal stuwen geplaatst	€ 500.000	€ 500.000
Elke druppel telt dubbel	kW5. 2	Koploper	Verondiepen/verplaatsen sloten	Uitvoering pilot	€ 370.000	€ 370.000
Elke druppel telt dubbel	W1	Nieuw	Moerasgebieden		€ 9.000.000	
Elke druppel telt dubbel	W2	Nieuw	Project Reimerswaal	Aantal hectares landbouwgrond dat zoetwater beschikbaar heeft	€ 40.000.000	

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
Elke druppel telt dubbel	W3	Nieuw	Aanvullende maatregelen KRW	Aantal maatregelen uitgevoerd	€ 0	
Elke druppel telt dubbel	W4	Nieuw	Regelbare drainage	Aantal hectares voorzien van regelbare drainage	€ 2.500.000	
Elke druppel telt dubbel	W5	Nieuw	Slimmer omgaan met zoet water	Aantal maatregelen uitgevoerd	€ 5.000.000	
Elke druppel telt dubbel	W6	Nieuw	Opwaarderen suboptimale stroom (Riool Water Zuiverings Installatie - RWZI)	Afronden onderzoek	€ 75.000.000	
Elke druppel telt dubbel	W7	Nieuw	Opwaarderen suboptimale stroom (Industrie)	N.v.t	€ 2.500.000	
van grond tot gewas	kA0	Koploper	Cursus en coaching bodemverbetering	Aantal deelnemer dat gebruik maakt van coaching of deelneemt aan een cursus	€ 456.000	€ 456.000
van grond tot gewas	kA1/ A2	Koploper	Vervolgonderzoek relatie stikstof zoet water	Onderzoek uitgevoerd	€ 86.000	€ 86.000
van grond tot gewas	kA2	Koploper	Bodemverbetering door gebruik van lokale biomassa	Aantal bedrijven dat meedoet	€ 280.000	€ 280.000
van grond tot gewas	kA3/ A4	Koploper	Ontwikkelen regionale keten eiwit- en biobased teelten en stimuleren eiwit-en biobased teelten	Aantal hectares biobased en eiwitteelt	€ 286.000	€ 286.000

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
van grond tot gewas	kA5	Koploper	Uitwerken stimuleringsplan biologische landbouw	Aantal bedrijven dat omschakelt en aantal hectares biologische landbouwgrond	€ 991.000	€ 991.000
van grond tot gewas	kA9	Koploper	Landbouwgrond uit bemesting halen en reductie gebruik bestrijdingsmiddelen	Aantal hectares	€ 14.000.000	€ 14.000.000
van grond tot gewas	kV7	Koploper	Vrijwillige (gedeeltelijke) beëindiging veehouderijen	Aantal veehouders dat gebruik maakt van de regeling	€ 2.000.000	€ 2.000.000
van grond tot gewas	kA0	Koploper	Kritische Prestatie Indicatoren	Aantal deelnemers	€ 1.000.000	€ 1.000.000
van grond tot gewas	kA0	Koploper	Fieldlab Volhoudbare Landbouw Zuidwestelijke Delta	N.v.t	€ 610.000	€ 610.000
van grond tot gewas	kA1	Koploper	Koolstofboeren Zuidwestelijke Delta	N.v.t	€ 330.000	€ 330.000
van grond tot gewas	kA2	Koploper	Agricycling Zuidwestelijke Delta (samen met Noord- Brabant en Zuid-Holland	Aantal deelnemers	€ 660.000	€ 660.000
van grond tot gewas	oG1	Overig	Ontwikkelen kennis	Aantal onderzoeken	€ 0	

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
van grond tot gewas	oG2	Overig	Verspreiden kennis	Het aantal initiatieven en deelnemende agrariërs per jaar. Gestreefd wordt naar minimaal 2 initiatieven per jaar, kennis- of gedragsverandering bij deelnemers en het bereiken van minimaal 500 agrariërs in de periode 2025-2030	€ 0	
van grond tot gewas	oG3	Overig	BodemUP	Aantal deelnemende bedrijven. Gestreefd wordt naar 150 deelnemende akkerbouwers in 2028 en hebben 100 agrariërs kennis gemaakt met regeneratieve principes.	€ 300.000	€ 300.000
van grond tot gewas	oG4	Overig	Natuurinclusieve landbouw (NIL); areaal en kennis vergroten	Aantal initiatieven per jaar. Gestreefd wordt naar 2 initiatieven in de periode 2025-2030.	€ 0	
van grond tot gewas	oG5	Overig	Functionele agrobiodiversiteit; stimuleren van natuurlijke plaagbestrijding, bodemverbetering en bestuiving	Aantal hectares agrobiodiversiteit en specifieke teelten. Gestreefd wordt naar een minimale groei van 3% functionele agrobiodiversiteit in 2030 en jaarlijks 500 ha specifieke teelten.	€ 0	
van grond tot gewas	oG6	Overig	Functionele agrobiodiversiteit; ondersteunen innovatieve technieken en onderzoeken	Het aantal initiatieven per jaar. Gestreefd wordt naar minimaal twee initiatieven in de periode 2025-2030 (B)	€ 0	

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
van grond tot gewas	oG7	Overig	Natuurelementen op Landbouwgrond (Programma Natuur)	Aantal ha waarop de maatregelen worden getroffen. Het streven is dat tussen 2025 en 2030 op ca. 50 hectare landbouwgrond natuurelementen worden toegevoegd.	€ 0	
van grond tot gewas	oG8	Overig	Agroforestry; stimuleren ontwikkeling	De toename van het areaal agroforestry naar een areaal van ...%	€ 0	
van grond tot gewas	G1	Nieuw	Kringlooplandbouw	Aantal bedrijven dat meedoet	€ 6.800.000	
van grond tot gewas	G2	Nieuw	Innovatie in de akkerbouw	Aantal projecten dat wordt ondersteund	€ 1.000.000	
van grond tot gewas	G3	Nieuw	Onderzoek handelingsperspectief gebruik bestrijdingsmiddelen	Onderzoek; op basis van resultaten mogelijk ook pilot	€ 2.000.000	
van grond tot gewas	G4	Nieuw	Minder emissie uit mest	Vermindering stikstofemissie en - depositie via AERIUS, aantal hectares waar emissiearme technieken worden aangewend	€ 20.000.000	

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
van grond tot gewas	G5	Nieuw	Zero-emissie landbouw	Vermindering stikstofemissie en - depositie via AERIUS, aantal hectares waar emissiearme technieken worden aangewend	€ 0	
van grond tot gewas	G6	Nieuw	Voedselvisie en -strategie	Visie, strategie en infographic met Zeeuwse ambitie	€ 0	
van grond tot gewas	G7	Nieuw	Kennis die Groeit	N.v.t	€ 0	
van grond tot gewas	G8	Nieuw	Agrarische ketens	Aantal bedrijven dat deelneemt	€ 0	
van grond tot gewas	G9	Nieuw	Biologische landbouw	Het aantal bedrijven dat overstapt naar een biologische bedrijfsvoering en het aantal hectares dat biologische landbouwgrond	€ 0	
van grond tot gewas	G10	Nieuw	Herwaardenen grond (subsidieregeling en eigen gronden overheden)	De oppervlakte waarvoor een vergoeding van de waardevermindering is uitgekeerd.	€ 0	

Thema	Num mer	Koploper/ overig	Titel	Monitoring maatregel	Totale vraag financiering	Financiering aanwezig
meten is weten	kW1	Koploper	Pilot slim real-time meetnetwerk	N.v.t	€ 350.000	€ 350.000
meten is weten	M1	Nieuw	Optimaliseren stikstofmetingen	N.v.t.	€ 100.000	
meten is weten	M2	Nieuw	Slim real-time meetnetwerk	N.v.t.	€ 5.000.000	
meten is weten	M3	Nieuw	Uitbreiding natuurmonitoring en effectiviteit maatregelen	N.v.t.	€ 1.000.000	

Leeswijzer

Het Programma Landelijk Gebied is een programma onder de Omgevingswet en dat betekent dat het Programma alleen digitaal beschikbaar is via het digitaal stelsel Omgevingswet, het DSO. Het Programma is dan ook terug te vinden in het Omgevingsloket. Er is geen analoge versie.

In het Omgevingsloket zijn de mogelijkheden voor beleidsprogramma's beperkt. Daarom is het Programma gesplitst in twee delen, namelijk de Regeltekst en de bijlagen van de Besluittekst.

Omgevingsloket

De Regeltekst is het officiële deel van het Programma en is ook de juridisch basis. Hierin zijn de doelen, de thema's en de maatregelen terug te vinden. Daarnaast is ook een begrippenlijst opgenomen. Nieuw zijn de geografische informatie objecten. In het digitaal stelsel worden beleidstukken gekoppeld aan een zogenaamd geografisch object. Bijvoorbeeld: het Programma ziet op het landelijk gebied. Via het Omgevingsloket kun je het Programma dan ook alleen vinden als je klikt op een locatie in het landelijk gebied in Zeeland. Met dit Programma is ook de begrenzing van het landelijk gebied vastgesteld en daarmee is dat ook de basis voor andere beleidsdocumenten. Als maatregelen locatie specifiek zijn, is hiervoor een ander geografisch object aangemaakt.

Overheid.nl

In de bijlagen van de Besluittekst zijn de achtergronden van het Programma terug te vinden. Deze passen niet in het Omgevingsloket maar zijn wel relevant. De bijlagen van de Besluittekst zijn via een link in het Omgevingsloket terug te vinden op de site Overheid.nl. In deze bijlagen van de Besluittekst is een toelichting gegeven op de analyses, het proces, de gebiedenaanpak, de participatie en communicatie rond het Programma en zijn ook de maatregelen verder uitgewerkt.

Een link naar beide documenten is op onze website terug te vinden.